

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle joukkoliikennelain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle joukkoliikennelain muuttamisesta (HE 36/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Irja Vesanen-Nikitin, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Satu Toepfer, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- johtava joukkoliikenneasiantuntija Marja Rosenberg, Liikennevirasto
- osastonjohtaja Heidi Niemimuukko, Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi

- joukkoliikenteen asiantuntija Tom Heino, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- varajäsen Jukka Sariola, valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE
- esteettömyysasiamies Harri Leivo, Invalidiliitto ry
- toimitusjohtaja Heikki Kääriäinen, Linja-autoliitto
- toiminnanjohtaja Pekka Aalto, Suomen Paikallisliikenneliitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Helsingin seudun liikenne HSL
- Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi joukkoliikennelakia. Lakiin lisättäisiin säännökset linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 181/2011 sekä asetuksen (EY) N:o 2006/204 muuttamisesta annetun asetuksen (jäljempänä EU:n linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksia koskeva asetusta) soveltamisesta Suomessa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että liikenteenharjoittajien tulisi luovuttaa liikenteen reit-

ti-, pysäkki- ja aikataulutietoja toimivaltaisille viranomaisille ja Liikennevirastolle.

EU:n linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksia koskevassa asetuksessa tarkoitettuja toimivaltaisia viranomaisia olisivat kuluttaja-asiamies ja Liikenteen turvallisuusvirasto. Matkustajien yksittäisissä riita-asioissa toimivaltainen viranomainen olisi kuluttajamatkustajien osalta kuluttajariitalautakunta ja liikematkustajien osalta Liikenteen turvallisuusvirasto. Jälkimmäisessä tapauksessa seuraamus asetuksen noudattamatta jättämisestä olisi Liikenteen turvalli-

suusviraston kielto toimia vastoin asetuksen säännöksiä tai sen antama määräys muuttaa tai korjata tällainen toiminta asetuksen mukaiseksi. Kiellon ja määräyksen tehosteeksi Liikenteen turvallisuusvirasto voisi asettaa uhkasakon. Kuluttajien osalta asetuksen noudattamatta jättämiseen voitaisiin soveltaa kuluttajansuojalainsäädäntöä.

Esitys sisältää myös ehdotuksen Liikenteen turvallisuusviraston tehtävien laajentamisesta siten, että sillä olisi toimivalta nimetä asetuksen

edellyttämät linja-autoterminalit, joissa vammaisia ja liikuntarajoitteisia matkustajia avustetaan. Asetusta sovellettaisiin Suomen ja Venäjän sekä Suomen ja Norjan välisessä säännöllisessä linja-autoliikenteessä vasta 1 päivästä maaliskuuta 2021 lähtien. Asetuksen säännöksiä kuljettajien koulutuksen osalta sovellettaisiin 1 päivästä maaliskuuta 2018 lähtien.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivästä heinäkuuta 2013.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi joukkoliikennelakia (869/2009) linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 181/2011 sekä asetuksen (EY) N:o 2006/204 muuttamisesta annetun asetuksen toteuttamiseksi. Kyseiseen asetukseen sisältyy säännöksiä matkustajien oikeuksista onnettomuus-, peruutus- tai viivästystapauksissa sekä mm. vammaisten ja liikuntarajoitteisten oikeuksista ja tiedottamisesta.

Edellä mainitussa asetuksessa tarkoitettuja toimivaltaisia viranomaisia olisivat esityksen mukaan kuluttaja-asiamies ja Liikenteen turvallisuusvirasto. Kuluttajamatkustajien riita-asioissa toimivalta olisi kuluttajariitalautakunnalla ja liikematkustajien osalta Liikenteen turvallisuusvirastolla. Kahden riita-asioita hoitavan viranomaisen mallia on osin kritisoitu asiantuntijakuulemisessa ja on tuotu esille, että yhden luukun malli olisi paitsi selkeämpi myös perustelumpi kuluttajien ja liikematkustajien aseman yhdenvertaisuuden kannalta. Valiokunta kuitenkin katsoo saamansa selvityksen perusteella, että yhden EU-asetuksen kohdalla ei ole tässä vaiheessa syytä poiketa nykyisen kuluttajia koskevan sääntelyn peruslähtökohdista. Kuluttajariitalautakunta ei voimassa olevan sääntelyn mukaan voi käsitellä kuin kuluttajien riita-asioita. Lisäksi vastaavasta jaetusta riitojen käsittelyjärjestelmästä on jo käytännön kokemuksia ilmai-

lun toimialalla. Valiokunta kuitenkin katsoo, että jatkossa olisi hyvä selvittää mahdollisuuksia ja malleja järjestää riita-asioiden käsittely lähtökohtaisesti matkustajien kannalta selkeämman yhden luukun periaatteen mukaisesti.

Hallituksen esityksessä Liikenteen turvallisuusvirastolle ehdotetaan tehtävää nimetä sellaiset linja-autoterminalit, joilla liikenteenharjoittajien ja terminaalien pitäjien tulee lähtökohtaisesti avustaa vammaisia ja liikuntarajoitteisia. Asetus ei kuitenkaan edellytä terminaalien tai niiden varusteiden muuttamista taikka nimettyjen terminaalien esteettömyyttä. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille eräinä keskeisinä vammaisten liikkumismahdollisuuksien käytännön rajoitteina puutteet terminaalien ja pysäkkien sekä linja-autokaluston esteettömyydessä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällä hetkellä käytännössä vain suurimmissa kaupungeissa linja-autopysäkit ovat osin esteettömiä ja reiteillä on matalalattiaista kalustoa. Saadun selvityksen mukaan esteettömyyden toteuttaminen ei kuitenkaan ole esimerkiksi kaukoliikenteen linja-autokaluston osalta ongelmatonta.

Esityksen mukaan asetuksen kaikille kuljettajille tarkoitetun ns. vammaistietoisuuskoulutuksen järjestämistä koskevia säännöksiä sovellettaisiin vasta 1 päivästä maaliskuuta 2018. Linja-autoliikenteen harjoittajat olisivat velvollisia järjestämään kyseisen kaikkia kuljettajia koskevan koulutuksen mainitusta päivämäärästä lukien. Asiantuntijakuulemisessa on osin kritisoitu

ko. siirtymäajan tarpeellisuutta ja tuotu esille, että kyseinen koulutusvelvollisuus tulisi tulla voimaan mahdollisimman pian. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyseinen koulutus on kuitenkin mm. resurssi- ja tarkoituksenmukaisuussyistä, mutta myös koulutuksen yhtenäisyyden varmistamiseksi, syytä kytkeä ammattipätevyysdirektiivin (2003/59/EY) mukaisesti järjestettävään koulutukseen ja sen aikatauluihin. Valiokunta pitää näin ollen ehdotettua velvoitteen alkamisajankohtaa kannatettavana. Valiokunta kuitenkin toteaa, että se pitää kuljettajien tietoisuuden lisäämistä tärkeänä ja katsoo, että kuljettajien vammaistietoisuutta olisi tärkeää lisätä liikenteen harjoittajien toimenpitein mahdollisuuksien mukaan jo ennen varsinaisen velvollisuuden alkamisajankohtaa.

Valiokunta pitää erittäin hyvänä ja kannatettavana, että esityksellä edistetään liikuntarajoitteisten ja vammaisten matkustajien mahdollisuuksia hyödyntää linja-autoliikennettä. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomessa pyritään joukkoliikenteen esteettömyysratkaisujen kehittämiseen sekä infrastruktuurin että kaluston osalta. Valiokunta toivoo, että jatkossa selvitetään mahdollisuuksia ottaa käyttöön nykyistä enemmän esteetöntä kalustoa ja kehittää linja-autopysäkkien esteettömyyttä. Valiokunta kiinnittää tämän kehittämistyön kannalta huomiota myös esim. kutsujoukkoliikenteen sekä muiden liikkumismuotojen hyödyntämiseen kokonaisuuden kannalta järkevällä tavalla.

Esityksen mukaan liikenteen harjoittajilla olisi velvollisuus toimittaa toimivaltaisille viranomaisille ja Liikennevirastolle ajankohtaisia reitti-, pysäkki- ja aikataulutietoja. Liikenneviraston tarkoituksena on kehittää valtakunnallinen joukkoliikenteen koontitietokanta, jota mm. matkustajat ja liikenteen suunnittelusta vastaavat toimijat voisivat käyttää verkkopalvelun

kautta. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitettyä tietojen toimittamista koskevaa velvoitetta tarpeellisenä mm. liikenteen suunnittelun ja tiedottamisen kannalta. Valiokunta kiinnittää yleisesti huomiota myös liikennettä koskevan informaation ja tiedottamisen esteettömyyden kehittämisen tarpeeseen.

Valiokunta kiinnittää yleisesti matkustajien oikeuksiin liittyvänä asiana huomiota liikenteen harjoittajien vastuullisuuteen palvelujen tarjonnassa. Matkustajien tulisi pystyä luottamaan linja-autoliikenteen ja reittien toimintaan ja jatkuvuuteen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan joitakin linja-autoreittejä on lopetettu ennen aikaisesti ilmoittamalla tästä lupaviranomaiselle, vaikka joukkoliikennelain mukaan reittiliikenneluvan myöntämisen edellytyksenä on, että luvanhaltija sitoutuu harjoittamaan liikennettä vähintään kahden vuoden ajan. Valiokunta katsoo, että jatkossa pitäisi löytää tehokkaampia keinoja ehkäistä alan toimijoita koskevien velvoitteiden laiminlyöntejä. Valiokunta pitää joukkoliikennelain tehokasta ja riittävän nopeaa toimeenpanoa erittäin tärkeänä linja-autoliikenteen palvelutason, liikenteen harjoittajien toimintamahdollisuuksien ja matkustajien liikkumismahdollisuuksien turvaamiseksi maan eri alueilla.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

LiVM 9/2013 vp — HE 36/2013 vp

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kalle Jokinen /kok	Suna Kymäläinen /sd
vpj.	Osmo Kokko /ps	Johanna Ojala-Niemelä /sd
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Janne Sankelo /kok
	Thomas Blomqvist /r	Eila Tiainen /vas
	Markku Eestilä /kok	Ari Torniainen /kesk
	Ari Jalonen /ps	Reijo Tossavainen /ps
	Jukka Kopra /kok	Oras Tynkkynen /vihr
	Merja Kuusisto /sd	Mirja Vehkaperä /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.